

Traclatus de periculis ottingentibus circa lacmētum
Eukaristie & de remedys eorundē. ex dictis sancti Tho
me de aquino Feliciter incipit.

Primum periculum est. **Q**uod si sacerdos morte vel
gravi infirmitate pocupet anteq̃ missā finiat
Tunc dicendum q̃ aut ottingit ante ossecrati
onem coorpiis et sanguinis: aut post ossecracōz vtriusq̃
vel vnus illoz. **S**i ante ossecratiōz: nō oportet q̃ missa
p alium suppleat: q̃a ad huc de essentialibz nihil actum
est. **S**i aut post ossecracōz vtriusq̃ vel alterius accide
rit: tunc debet alius sacerdos supplē & incipe vbi alter
dimisit. Ita habet in decretis. vij. q. i. pag. **P**ōntifices
Nec dēt fieri vnq̃ nisi extra patenti necessitate vel g̃ue
dine pmi sacerdotis.

Secundum piculū est. **S**i sacerdos reco **q. ij.**
lit se alqd circa mediā nōctem comedisse: vel ex
omunicatum fuisse. **A**d qd̃ dicendū q̃ si sacerdos non
pcessit ad ossecracōz tutius et melius est; missā dimittē
omīno: n̄ de graui scandalo timeret. **S**i aut pcessit iam
& facta ē ossecratio: tunc non debet dimittē sed pficē cū
dolore magno: & pposito otitēdi: & absolucōz petendi
ab exomunicatōe & satisfaciendi: & sic absolucōz osseq̃
tur ab inuisibili pontifice q̃ntū ad hunc actū vt pficiat
diuina mīsteria inchoata. **q. iij.**

Tercium piculum ē: si recordatur se esse in pcrō
mortali. **A**d qd̃ dicendū ē: q̃ siue sit añ ossecra
tionē: siue p2 ossecracōz: non opoz q̃ dimittat
maxime vbi est scandalum: s̃ debet multum conteri &
dolore cum pposito otitēdi & satisfaciendi q̃n pote
rit bono modo. **q. iij.**

Quartum piculum est. **S**i sacerdos non recolit
se dixisse verba ossecratiōis: omnia vel aliqua

debeat facere i tali casu. **P**icendū q̄ sac̄dos aut recolit
se non dixisse verba p̄babilit̄ et q̄ certus ā dabitatiōe
solam. **S**i p̄babilit̄ recolit vel etiā certificat̄ / tunc
tali casu debet resumē et reincipē ab illis verbis cōsec̄-
tionis / et sic totum p̄ ordinē p̄sequi et p̄ficē nec / mutet
ordo. **S**i aut̄ non bñ recolit tunc in tali casu nō dēt mē-
te i bari / n̄ debet esse scrupulosus / q̄a q̄ sepi cōsuevit di-
cere etiā cū dicta fuerint nō recolim̄ q̄n̄z. **I**deo talē du-
bitationē p̄ponēdo p̄cedat. **S**i illa v̄ba q̄ nō recolit
se dixisse non sunt de necessitate sacramēti / non estimo
q̄ p̄pter hoc debet resumere mutando ordinē sacrificij /
sed debz p̄cedē et p̄ficē q̄d incepit. **¶**

Quintū piculum ē. Si minister vel ip̄e celebrās
posuerit aq̄m in calice p̄ vino. **A**d q̄d dicēdū
q̄ si añ verba cōsecracōis / hoc cōgnoscat cōsec̄to-
iam corpe debet mutari materia / et poni vinū / et sic p̄-
cōpleri. **S**i aut̄ p̄ cōsecrationē vtriusq̄ scz corporis et s̄g-
uinis / hoc cōgnoscat si nondū sūp̄sit corp̄ / dñi tūc debz
aq̄m illam in calice inuentā p̄icē in piscinā / et ponere
vinum in calice. et sic resumē a cōsecratione sanguis et
p̄sequi vsq̄ in finem. **S**i aut̄ sūp̄sit corpus dñi anteq̄
cōgnoscat / tunc debet apponē aliam hostiā & vinum in
calice / et sic debet resumere a cōsecracōe vtriusq̄. **C**ausa
aut̄ q̄re oportet accipē aliam hostiā et cōsec̄re est / quia
hostiam non cōsecrari / sed solum sanguinē verba que
dicunt̄ in canone super corpus et sanguinē / non essent
cōuenientia soli cōsecrationi sanguinis. **N**imittere
etiā sacramentum imperfectum / omnino non licet.
Sed nunq̄d itez cōmunicabit / sumendo illam hostiam
sc̄dam. **D**icendū q̄ sic etiā posito q̄ aq̄m illam q̄ erat i
calice sūp̄sisset. **Q**uia p̄ceptū de p̄ceptōe sac̄menti

ponderat illi qđ scđ mandat qđ a ieiunio sumat Idem
habet in sūma p̄p̄lana Idē sentire videt b̄tus Bñhard⁹
in eplari suo pte p̄ma epla. xxvi. vel circa ad guidonē
abbatem de tribus fontibus.

¶ .vi.

Sextū piculū Qđ si sacdos vel mīster nō posuit
aq̄ in vino. Ad qđ dicendū qđ sacdos a p̄cipit
hoc ante cōsecracōz/et tūc aq̄m apponē/et p̄seq̄
debet sic faciebat ante. Aut percipit hoc p̄ cōsecracōz/
et tunc non debet apponere aq̄m sanguini/ quia seque
retur corruptio sp̄s ex aliqua parte/ sed debet p̄sequi
rotū Quia applicō aque nō est de neccitate sacramēti
h̄ debet penitere grauit̄ ille ex cuius negligentia hoc
contingit.

¶ .vij.

Septimū periculum est si aliqñ p̄pter frigus qđ
sacerdos patitur in manibus hostiā/ vel pars
hostie cadat in calicem Ad qđ dicendum qđ in
tali casu non est magnum piculum/ quia qđ vna pars
mittit̄ in calicem/ et alia non p̄tinet ad significacōz cor
poris xp̄i mystici. Vnde imp̄fectio in h̄ys non facit mu
tationem in sacrificio/ nec debet ex hoc aliquid de p̄ce
dentib⁹ iterari/ licz debeat cauē in q̄ntū p̄

¶ .viij.

Octauū piculum ē. Si musca vel aranea cadat
aut reperiat̄ in calice. Ad qđ dicendum si con
tingat ante cōsecracōz debet mutari vinum.
Si aut̄ p̄ cōsecracōz hoc cōtingat/ debet animal caute
capi et diligenter lauare et postea comburi/ et cineres
cum ablutione in sacrario debent mitti. Vel si fuerit
musca vel animal non venenosum/ debet tunc sūmere
sanguinem. Si aut̄ aranea grossa de cuius veneno ti
neatur probabiliter/ vel etiam venenum deprehendat̄
esse positum/ vel fuisse in calice non debet sumere/ nec
alteri dare/ ne calix vite vertatur in mortem/ sed debet

diligenter in vasculo aliquo ad hoc apto cum alijs reliquijs
conseruari. Et ne sacramentum maneat imperfectum debet
vinum iterum apponere in calice/ et denouo resumere a con-
secratione sanguinis et sacramentum perficere/ et hoc verum
est si venenum deprehendatur in fine/ sumpto iam corpore. vi-
detur tunc faciendum sicut de cetero est super in piculo quinto. ut
scilicet alia hostia consecretur/ et sic totum perficiatur. .ix.

Nonum piculum est. Si sanguis de calice cadat/
aut effundatur/ vel in toto/ vel in parte/ scilicet
aliqua stilla. Ad quod dicendum sicut legitur de consecra-
tione dist. ij. ex decretis secunda parte. Quod si per negligentiam
sanguis stillauerit in tabula que est ad pedes sacerdotis
vel in terra que est iuxta pedes stilla illa lambatur/ et terra
vel tabula illa radatur/ et rasum comburatur/ et cinis iuxta
altare odoratur/ et sacerdos quadraginta diebus peniteat.
Si autem stilla ad secundam lintheam peruenierit/ quatuor diebus
peniteat/ si usque ad tertium/ nouem diebus/ si ad quartum
xx. diebus peniteat/ et lintheamina que stilla tetigit tri-
bus vicibus calice supposito lauentur/ et aqua illa sumatur
et bibatur a ministro/ nisi sit abominabilis/ et tunc iuxta
altare debet recondi/ et illa pars lintheaminum debet
scindi et oburi/ et cineres in sacrario poni. .x.

Decimum piculum est. Si aliquis hostiam euomerit.
Ad quod dicendum sicut legitur in penitentiali. Bede.
Si quis per ebrietatem vel voracitatem eucharistiam
euomerit. lx. diebus peniteat. Episcopus autem nonaginta die-
bus peniteat. Si etiam causa infirmitatis euomerit sep-
tem diebus peniteat. .xi.

Undecimum piculum est. Si negligentia sacerdotis
Mus comedat hostiam/ vel aliud animal. Ad
quod dicendum/ sicut legitur ex consilio aurelianensi/
qui negligenter custodierit sacrificium/ ut mus vel aliud

animal illud comedat. xl. diebus peniteat. Et si animal
potest capi statim extrahantur spiritus de ventre eius et animal
oburatur et in sacrario cineres ponantur. **H**ic incidenter
taliter mouetur dubium: an tale animal irrationale com-
edit realiter corpus christi siue ipsum christum. **A**d hoc quondam
aliqui doctores consueuerunt dicere: quod immediate quam cito
brutum animal suscipit sacramentum: tam cito desinit ibi
esse corpus christi. **E**t opinionis videtur fuisse magister Sen-
tenciarum. iij. dis. xij. c. primo in fine. **S**ed iam dicunt
doctores communiter: et hoc etiam sine omni ambiguo te-
neatur: quod quamdiu spiritus sacramentales mutati non fu-
erint per digestionem siue calorem naturalem stomachi: aut
alias quouis alio modo tamdiu remanet sub eis corpus
christi prout totus christus. **R**ecte namque est: sicut est ex speciali
pacto diuino quod ad ultimam dispositionem corporis humani
ipsa anima rationalis a deo creando corpori infunditur
et infundendo creatur: atque in eodem quamdiu durat huius-
cemodi dispositio conseruatur. **S**ic etiam est diuinum pactum
secundum doctores quod quamdiu manent spiritus panis et vini post
consecrationem: tam diu manet sub eis realiter christus. **A**lias
enim non esset etiam certa quando ibi christus esset et quando non. **I**stud
etiam potest applicari de vomitu alicuius communicantis. **¶. xij.**

Quod decimum piculum est. Si pars hostie consecrate
cecidit: nec inuenire possit: aut si eucharistia
perdita fuerit. **A**d quod dicendum: quod in hoc casu
sacerdos debet xxx. diebus penitere. **E**t eadem penitentia dignus videtur
sacerdos: pro cuius negligentia hostie putrescunt. **¶. xij.**

¶. xij. **Q**uod decimum piculum est. Si hostia inuenta fuit
sub pala vel corporali et dubitet si est consecrata a non
Ad quod dico: quod in hoc casu sacerdos in fine missae

post receptionē sanguinis p̄t eam recipe. Et idem ē de aliqua p̄te hostie: si inuēta fuerit in altari/et dubitetur utrum sit cōsecrata: vel etiā dyaconus et subdyaconus si essent p̄sentes et ieiuni/et alias mēte dispositi/recipe possent/et os lauare bibendo.

¶ xiiii.

Decimumquartū piculum ē. Qñ apparet in specie carnis vel pueri vel alterius rei. Ad qđ dicendum/qr talis apparitio que fit miraculose: qñz contingit ex p̄te videntiu: qrum oculi immutant tali mutatione: ac si exp̄sse exterius viderint carnē/vel puerum vel sanguinē/ nulla tñ transmutatiōe facta ex p̄te sacramēti. Et hoc vtrahit/qr vñ videt sub sp̄e panis: alteri sub specie carnis vel pueri. Et tunc si sacerdoti appareat in specie panis sumē debet in tpe suo q̄ntumcunq; alteri in specie altera videat et appareat. Qñq; talis apparitio est: non p̄ solam immutacōz videntium sed p̄ sp̄em realem exterius existentē. Et hoc esse videt qñ sub tali sp̄e ab omnibus videt/et non ad horam: sed p̄ longum tempus. Et in tali casu ubi ip̄i sacerdoti/vel alteri appareat in tali forma/nullo modo esset sumēdū ab eo cui sic apparet. Sed tunc querit/ quid faciet sacerdos celebrans: si sibi in tali forma appareat. Nunquid si non accipet peccabit. Quia dictum ē supra: qđ semp vtrahz sp̄ez sacramēti sumē debz. Dicēdum qđ in tali casu iterum debz aliam hostiam accipere: et de nouo resumendo consecrare. Sed ponatur qđ iterum alia cōsecrata appereat sibi sub forma pueri aut carnis. Tunc dicunt aliqui: qđ vsq; ad terciā vicem debet temptare. Sed si sp̄ sibi appareat sub tali forma non debz amplius consecrare: sed nec aliquo modo talem sp̄ez sumē. Nec tunc peccat: quia tunc aliud facē non p̄t: nisi hoc continget et ex peccato suo vel infirmitate: et tunc debet conteri

aut etiam penitere. & non sumē sub illa spēs: nisi spēs in
panis spēm vertetur. qđ in vitis patrum legitur semel
factum. **S**ed non ad euidētiā doctorum: qđ quando
dicitur supra qđ sacerdos tribus diebus/vel. xxx. vel
xl. peniteat hec penitentiā sic debet intelligi: qđ illo
die a cōmunionē abstineat & ultra hoc ieiunet vel fa-
ciat aliquam aliam penitentiā scđm arbitriū impo-
nentis. qui pensare debet cōditionem: culpam merita
p̄sone & negocij: & scđm hoc plus aut minus imponē.
Item scđo nota: qđ ubicunq; fuerint spēs eucharistie: ibi
adhuc ē eucharistia: & sunt reuerentē resuande: nisi mul-
ta abhominatio esset: vt etiam sup̄ dictum est in viij. &
xi. periculis. **Q**uod si sacerdos infra missam aduertit ho-
stiam non esse triticeam vel corruptam. **R**espōdeo s̄m
Perq; **Q**uod si ante cōsecrationem aduertit remota illa ho-
stia aliam ponat: & a canone reincipiat. **S**i vero post
cōsecrationem idem faciat: ponendo aliā hostiā: et eam
sumendo & nichilominus postea p̄mam illam hostiam
sumat: aut alps sumendā tradat: aut reuerenter resuet
Si vero aduerterit: postq̄m sumpserit. in isto casu vari-
antur doctores. **T**homas tñ in terciā pte tenet: qđ debz
aliam hostiam ponē & cōsecrare & sumē: quia p̄ceptum
de perceptione sacramenti maioris ē ponderis: q̄m p̄cep-
tum qđ a ieiuniis sumat.

Tractatus de piculis circa sacramentum
eucharistie contingentibus **F**eliciter finit.

Ep̄la sancti **T**home de iudeis ad petiti-
onem comitis flandrie **F**eliciter incipit

Illustri dñe c̄c. **F**rater **T**homas de aquino or-
dinis frat̄z predicator̄. salutē c̄c. **E**xcellentissi-
ma dñā v̄ras recepi l̄ras ex q̄b; & piā sollicitu-
diē; quā hētis erga regimē s̄bdior̄ v̄ror̄: & deuotā dile-
ctō; q̄ ad fr̄es n̄ris ord̄is hētis plenaie itellexi: dō gr̄as.

agens q̄ v̄ro cordi tantarū semina v̄tutū inspirauit. Qd̄
tñ in eisdem a me requirebatis l̄ris. vt vobis sup̄ qui-
busdam articulis r̄nderem v̄tq̄ mibi difficile fuit. Tū
p̄pter occupationes meas quas requirit officium lectōis
tum quia michi placeret vt super hoc requeretis cōsiliū
aliorū magis ī talibus peritorū/ v̄t quia indecēs repu-
taui vt v̄re sollicitudini negligēs coadiutor inueniatur
aut dilectioni inḡtus existā/ sup̄ p̄positis articulis vob̄
p̄ntibus r̄ndē curauī/ absq̄ tñ p̄iudicio meliori. **P**rimo
ergo v̄ra excellentia requerebat/ si liceat vob̄ aliq̄ tpe & q̄
exactionē facē in iudeos. **A**d quā q̄stionē sic absolute p̄po-
sitam r̄nderi p̄t/ q̄ q̄muis sicut iura dicunt/ iudei meri-
to culpe sue sint p̄perue dediti seruituti per p̄ncipes/ &
sic eorū res terrarū dñi digne possint accipere tanq̄ sua.
Hoc tñ seruato moderamine/ vt necessaria vite subsidia
eis nullatenus subtrahant. **Q**uia tñ oportet nos bone-
ste ambulare ad eos q̄ foris sunt/ ne nomē dñi blasphe-
metur/ sicut apostolus monet fideles suo exemplo/ vt sine
offensione sint iudeis & gentibus in eccl̄ie dei. **H**oc
suandū videt̄/ vt sicut iura determinant/ ab eis coacta
suicia non exigantur/ q̄ ip̄i p̄terito tpe facē nō cōsueue-
runt/ quia ea que insolita sunt/ magis solent animos
hominū p̄turbare. sc̄dm aut̄ huiusmodi moderaminis
sententiā potestis sc̄dm cōsuetudinem p̄decessorū v̄rorū
in iudeos facere exactionem/ sed tamē ad non obstar.
Videtur enim quantum cogitare potui ex hys que
subsequentur inquiritis. in hoc magis dubitationem
vestram versari. quia iudei terre vestre nichil habere
videntur/ nisi que acquirunt p̄ usurariā prauitatem.
Vnde consequenter inquiritis si non liceat aliquid ab
eis exigē/ cum restituenda sint sic extorta. **S**up̄ hoc igit̄

taliter respondendū videt. q̄ cum ea q̄ iudei p̄ vsuras
ab alijs extorserunt non possunt licite retinē. & sequēs
est etiā / vt si vos hoc receperitis ab eis : nec vos licite
retinere possitis / nisi forsan essent talia / q̄ a vobis vel
ab antecessoribus vestris hactenus extorserunt. **S**i que
vero habēt q̄ extorserūt ab alijs. hoc ab eis exacta illis
debitis restituē : quibus ip̄e restituē tenebant. **V**nde si
inueniuntur certe p̄sone a quibus extorserunt vsuras /
debet eis restitui. **A**lioquin debet in pios vsus sc̄dm
cōsiliū d̄p̄oce. **E**p̄i & aliorū p̄sbyterorū / vel etiam in con
munem vtilitatem terre / si necessitas immineat vel ex
poscat cōmunis vtilitas erogari. **N**ec esset illicitum :
si etiam de nouo a iudeis exigeretis talia suata consue
tudine p̄decessorū v̄rorū hac intentione : vt in pios vsus
expēderetis. **S**c̄do v̄o req̄rebat̄ : si peccauerit iudeus
vtrū sit pena pecuniaria puniendus / cum n̄bil habeat
preter vsuras. **C**ui q̄stioni r̄ndēdum videt sc̄dm p̄dicta /
q̄ expedit cum pecuniaria pena puniri / ne ex sua iniqui
tate commodum reportet. videt etiam michi / q̄ alicui
pena pecuniaria puniendus sit iudeus : vel q̄cūq; alijs
vsurarius / q̄m aliquis alius in simili casu quāto pecu
nia que ei auferretur minus ad eum noscīt p̄tinere. **P**̄
& pecuniarie pene sup̄addi alia pena non pecuniaria :
ne hoc ad penam sufficere videat̄ / q̄ pecuniā alijs debi
tam desinit possidere. **P**ecunia t̄n pene nomine ab vsu
rarijs ablata retinere non p̄t̄ : sed debz in vsus p̄dictos
expēdi : si non habent aliud q̄m vsuras. **S**i vero dicat̄
q̄ ex hoc principes terrarum damnificarent̄. hoc dam
num si imputent / vt supra ex negligentia eorum pro
ueniens. **M**elius enim esset vt iudeos laborare com
pellerent ad p̄pium v̄ctum lucrandum / vt in patribus
p̄talie faciunt : q̄m q̄ ociose viuentes de solis vsuris

ditentur. et sic eorum domini suis redditibus defraudent.
Ita enim et per suam culpam principes defraudarent redditibus
propriis si permitterent suos subditos ex solo latrocinio vel
furto lucrari. Tenent enim ad restituendum quicquid ab eis
exigeretur. Tercio queratis si ultra offerat pecuniam vel
aliquid exenium/an recipe liceat. Ad quod respondendum vi
detur quod recipere licet/et expedit ut pecunia sic accepta
reddat hominibus quibus debetur/vel aliter sic dictum est expen
datur/ si nichil aliud habet quam usuras. Quarto queritis
si plus accipiatis a iudeo: quam ab eo christiani requirant quod
sit de residuo faciendum. ad quod apparet ratio ex predictis
quod enim christiani a iudeo illud et non amplius require possunt
duobus modis stringit/ aut forte iudeus alia huius
propter usurarium lucrum et in tali casu licet vobis recipere
servato tamen moderamine supradicto. et idem dicendum
videtur si hic illa a quibus extorserunt usuras eis bona
voluntate propria donauerunt. cum ipsi prompte se offer
rent ad restitutionem usure. Alio modo potest contingere quod
illi a quibus acceperunt sunt subtracti de medio vel per
mortem vel in terris alijs commorantes et tunc ipsi debent
restituere. Si tamen non appareant certe persone quibus resti
tuere teneantur/ procedendum videtur secundum modum supradictum
Quod autem de iudeis dictum est/ idem intelligi potest de quibuscumque
et alijs insistentibus usurarie pravitati. Quinto queritis
de balivis et officiariis vestris si liceat vobis ipsis offi
cia vendere/ vel mutuo ab ipsis accipe centum libras
donec tantum recipiant in officijs sibi deputatis. Ad
quod respondendum videtur quod questio ista videtur duas diffi
cultates continere. Quarum prima est de officiorum venditione
Circa quam mihi considerandum videtur quod apostolus dicit
quod multa licet que non expediunt cum autem balivis et officiariis
vris nihil committitis nisi temporalis officij pretate non video que non

liceat vob̄ huiusmodi officia vendē dummod̄ talibus
vendatis/ de quibz possit p̄sumi q̄ sint vtilēs ad officia
exercenda. et non tanto p̄tio vendat̄ officiū vt recu-
perare pecuniā non possit sine v̄roz ḡuamine subdito-
roz. **P**ed tñ talis venditio oīno expediens non videt̄.
Primo q̄dē quia stringit frequēti q̄ illi q̄ maḡ essent
p̄donei ad exercenda huiusmodi officia sunt paupes/
vt officium emere non possint. **E**t si etiam sunt diuites
illi qui meliores sunt ad huiusmodi officia non ambi-
unt nec inhiant ad lucra ex officio acquirēda. **S**eq̄tur
igit̄ q̄ vt plurimū illi in terra v̄ra suscipiunt/ qui sunt
peiores ambiciosi et peccuniaz amatores/ quos p̄babi-
le est et subditos v̄ros opprimere. et v̄ra etiā cōmoda
non ita fideliter curare. **V**nde magis expedire videt̄/
vt bonos homines et p̄doneos ad officia eligatis/ q̄s
etiā inuitos si necesse fuerit ad ea suscipiēda opellatis
quia p̄ ip̄oz bonitatē et industriā magis accrescēt vob̄
et subditis v̄ris lucra quā de p̄dictoz officioz vendi-
tione acquirē valeatis. **E**t hoc cōsiliū moysi dedit suū
cognatus/ p̄uide inquit de omni plebe viros sapiētes/
et timentes deum in quibus sit veritas et q̄ oderunt aua-
riciam/ et constitue ex eis tribunos/ et centuriones/ et
quingenarios/ et decanos qui iudicent pplm̄ onī tpe
Sexta vero dubitatio circa istū articulū esse p̄t de mu-
tuo/ circa qd̄ dicendum videt̄/ q̄ si hoc pacto mutuum
dant/ vt officium accipiant/ absq̄ dubio pactū est vsu-
rarium/ quia pro mutuo accipiunt officij potestatem.
Vnde in hoc datis eis occasionē peccādi/ et ip̄i tenent̄
resignare officium taliter acquisitum. **S**i tamē gratis
officiū daretis/ et postmodū ab eis mutuū accipiet̄ q̄
de suo officio possent recipe h̄ absq̄ oī peccato fieri p̄t
Sexto q̄rebat̄ si liceat vob̄ exactiones facē vel p̄cariā

in vros subditos xpianos. **I**n quo cōsiderare debetis/
q pñcipes terraz sunt a deo instituti. nō quidē vt ppa
lucra querant/ sed vt omunem ppli vtilitatem pcurent
in reprebensione enī q̄runda pñcipuū dicitur in Ezech
Principes eius in medio eius q̄i lupi rapaces p̄mpti
ad effundendū sanguinē/ et ad pdendas aīas et auari
ad luc̄ sectanda. **E**t alibi dicit p eundē p̄p̄az **V**e pasto-
ribz isrl' q̄ pascebāt semetip̄os nōne greges pascunt a
pastoribz lac comedebatis/ et lanis opiebami/ qd̄ crassū
erat comedebatis/ gregē aut̄ meū non pascebatis. et iō
instituti sunt redditz terraz pñcipibus/ vt ex illis viuē
tes a spoliationibus subditoz abstineant. **V**n̄ in eodē
p̄p̄eta dño mandante dicit q pñcipis erit possessio in
isrl' et non depopulabunt vl̄ pñcipes pplm meū **C**on-
tingit aut̄ aliqñ q pñcipes non habeant sufficientes
redditus ad custodiā terre/ et ad omīa que imment rō-
nabilit̄ pñcipibus ad expedienda **E**t in tali casu iustū
est vt subditi exhibeant/ vnde possit eoz omunis vtili-
tas pcurari/ et inde est q in aliquibus terris ex antiq̄
osuetudine dñi suis subditis collectas certas talias im-
ponunt/ que si nō sint immoderate absq̄ peccato exigi
possunt. **S**cđm aplm enī nullus militat stipēd̄ps suis.
Vnde pñcipes qui militant p omuni vtilitate debent
etiam det omuibz viuē et omunitatis negocio pcur-
rare vel p redditz deputatos/ vel si huiusmōi defint/ aut
sufficientes non fuerint p ea que a singulis colligunt̄.
Et similis ratio videt̄/ si aliq̄s casus de nouo emergat/
in quo oportet multa expendere p vtilitate omuni vel
honesto statu pñcipis conseruando ad quem non suffi-
ciant redditus p̄p̄i vel exactiones consuete. **P**uta si ho-
stes terram inuadant/ vel aliquis similis casus emer-
gat. **T**unc enim preter solitas exactiones possunt

licite terrarū pñcipes a suis subditis aliq̃ exigere ultra
id qđ institutum est. Pro sola aut libidine habēda vel
ppter imoderatas & inordinatas expensas. hoc eis oī-
no non licet. vnde Ioh̃s baptista militibus ad se veni-
entibus dixit. **N**eminē concuciatis nec calumniā faci-
atis et contenti estote stipendys vris. **S**unt enī quedā
stipendia pñcipū redditus eorū quibus debent esse con-
tenti vt ultra non exigant. n̄ scđm rōnem p̄dictam cau-
sa vtilitatis omuiōis. **S**eptimo q̄rebatīs si officiales
vri absq̃ iuris ordine aliquid a subditis extorserint q̃
ad manus vestras deueniat / vel forte non q̃ sup hoc
facere debeatis. **D**e quo plana est respōsio. quia si ad
manus vestras deuenierit debetis restituere / vel certis
p̄sonis si potestis / vel etiam ī pios vsus expendē siue
p̄ vtilitate omuni si certas p̄sonas nō poteritis inue-
nire. **S**i aut ad manū vras non deuenierit debetis cō-
pellere officiales vros ad similem restitutionē. **E**tia si
non fuerint ibi aliquę certe p̄sone a quibus exigerint /
ne de sua iniusticia lucrum reportēt. sunt a vobis sup
hoc grauit̄ puniendi / vt certe a similibus abstineant
infuturū. quia sicut **S**alomon dicit Flagellato pestilēte
stultus sapientior erit. **V**ltimo querebatīs si bonum ē
vt p̄p̄uinciam vram iudei signum distinctū a xp̄ianis
cogātur portare aliqđ. **A**d qđ plana est respōsio. quia
scđm statutum concilij generalis **I**udei vtriusq̃ sexus
in omni xp̄ianorū p̄uincia / & omni tpe aliquo habitu
ab alijs pplis debent distingui. **H**oc eis in lege man-
datur / vt scz faciant sibi fimbrias p̄ angulos palliorū /
p̄ quas ab alijs discernant. **D**ec sūt illustris et religiosa
dñā que vestris q̄stionibus ad p̄ns rñdenda occurrūt /
in quibus non sic meā sententiā ingero quin magis sua
deam p̄itorum sententiā / magis esse tenendam.

Ep̄la sancti **T**home de iudeis ad
comitissam **F**landrie **F**eliciter finit.

